Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Dantumadiel

Jaartal + zaaknummer	: 2024 / 2024-168391
Raadsvergadering d.d.	: 4 november 2024
Portefeuillehouder	: Gerben Wiersma
Programma	: (5) Wenjen en omjouwing
Programmaonderdeel	: duurzaamheid
Naam opsteller	: A. van Hijum (E-mail: a.vanhijum2@dantumadiel.frl)
Onderwerp	: subsidieregeling biobased en regenwaterhergebruik De Bosk Fase 2 Feanwalden
Begrotingswijziging	: Ja

Voorgesteld raadsbesluit

De raad wordt voorgesteld het (de) volgende besluit(en) te nemen:
1. Budget beschikbaar te stellen ten behoeve van de “Nadere subsidieregels biobased isolatie en regenwaterhergebruik woningen “De Bosk Fase 2” Dantumadiel 2024” van €108.500,- uit de algemene middelen.
2. Het college uitvoering te laten geven aan de “Nadere subsidieregels biobased isolatie en regenwaterhergebruik woningen “De Bosk Fase 2” Dantumadiel 2024” zoals vastgesteld door het college op 1 oktober 2024.

Inleiding

Het college en de raad hebben zich middels het bestemmings- en exploitatieplan De Bosk in 2014 uitgesproken over de duurzaamheid met betrekking tot dit plan. Onderdeel hiervan was een subsidieregeling voor energiezuinige woningen en het hergebruik van regenwater.

Onderstaande subsidie was van kracht in de Bosk Fase 1.

	Vrijstaand, 2 onder 1 kap, hoekwoning, tussenwoning	**Overige wooneenheden**
EPC=0.2	€ 2.500 subsidie	€ 1.500 subsidie
EPC=0	€ 5.000 subsidie	€ 3.000 subsidie
regenwatersysteem	€ 1.000 subsidie	€ 1.000 subsidie

Als gevolg van een reactieve aanwijzing van de provincie Fryslân was echter het zuidelijk deel van het bestemmingsplan niet in werking getreden. Daarom is bestemmingsplan De Bosk 2de fase vastgesteld door de raad op 2 juli 2024 voor de realisatie van maximaal 31 grondgebonden woningen ten zuidoosten en aansluitend op De Bosk 1ste fase te Feanwâlden.

In Fase 1 zijn in totaal 37 kavels verkocht, hiervan hebben 29 eigenaars een subsidie aangevraagd voor een lagere EPC. Hiervan hebben 2 de woning met een EPC van 0,2 uitgevoerd, de overige met een EPCv an 0 of lager. 2 eigenaars hebben naast een subsidie voor de lagere EPC, ook een subsidie van 1.000 euro voor een regenwaterhergebruikvoorziening gekregen.

Deze subsidieregeling ten aanzien van energiezuinige bouw en regenwaterhergebruik is ingetrokken in 2022. Voor de 2de fase is de energiezuinigheid van nieuwbouwwoningen al landelijk in wet en regelgeving goed vastgelegd (BENG en aardgasvrij), een subsidieregeling is daarvoor niet nodig.

Naast de energietransitie wat in de nieuwbouw al vorm heeft gekregen in gasloos en BENG bouwen is de materiaaltransitie ook een onderwerp dat hoe langer hoe meer aandacht krijgt. Waar nu nog veel standaard materialen van fossiele en/of minerale oorsprong worden gebruikt, is het beter om in de bouwsector de omschakeling te maken naar biobased materialen. Het voorstel is om dit te stimuleren door in de Bosk Fase 2 een subsidieregeling vast te stellen zodat dit als pilot kan dienen voor de gemeente op het gebied van nieuwbouw.

Beoogd effect

Het beoogd effect is de keuze voor biobased isolatiemateriaal en het gebruik van regenwater te stimuleren en hiermee ook de vraag hiernaar te vergroten. Zo kan ook een impuls worden gegeven aan de aanbodkant bij de landbouwers die biobased isolatiemateriaal telen in Fryslân. Door de keuze voor biobased materiaal wordt gekozen voor minder milieubelastend materiaal met een lagere CO2 impact en daarmee minder opwarming van de aarde. De gebouwde omgeving is nu nog goed voor zo'n 40% van de CO2-uitstoot en energieverbruik. Door de keuze voor biobased zal dit verminderen.

Doel is dat de 31 geplande woningen biobased isolatiemateriaal zullen toe passen in de nieuw te bouwen woning en regenwater nuttig zullen hergebruiken n de woning.

Argumenten

1.1 Het college heeft op 5 maart 2024 besloten te onderzoeken of biobased materialen en regenwaterhergebruik in de Bosk 2de fase kan worden gestimuleerd middels een subsidieregeling. Daarnaast heeft het college op 7 maart 2022 een collegebesluit genomen om zoveel mogelijk biobased materiaal te gebruiken in nieuwbouw en renovatieprojecten waarbij de gemeente opdrachtgever is. Dit voorstel past dus binnen bestaand beleid en past binnen het raadsprogramma 5. Wenjen en Omjouwing. Daarnaast is in de Friese Woondeals uit 2023 afgesproken dat de 17.720 nieuwe Friese woningen gebouwd worden met volop aandacht voor circulair en biobased bouwen.
Ook is het college van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs positief over biobased bouwen, dit college adviseert de minister van Binnenlandse Zaken en Directeur-Generaal Vastgoed en Bedrijfsvoering Rijk. Ook is de gemeente al sinds 2019 lid van Vereniging Circulair Fryslân, welke biobased en circulair inkopen en aanbesteden stimuleert.

1.2 In de raadsvergadering van d.d. 2 juli 2024 is het bestemmingsplan de Bosk Fase 2 vastgesteld, in het voorstel was opgenomen dat de mogelijkheden voor een subsidieregeling Biobased bouwen zouden worden verkend. Het college had op 5 maart 2024 ingestemd met het aanwijzen van minimaal twee gemeentelijke (woning)bouwprojecten (gedurende de looptijd van het programma) en een vast ambtelijk aanspreekpunt voor de Opdrachtgeversaanpak waarmee ervaring wordt opgedaan met het werken volgens It Nije Normaal. Er zou worden verkend om De Bosk Fase 2 hieronder te scharen. Deze verkenning heeft middels desk-onderzoek plaatsgevonden.

De conclusies hieruit zijn dat het gebruik van isolatiematerialen van een natuurlijke oorsprong (biobased materiaal) een positieve CO2 impact heeft, hergroeibaar, makkelijk herbruikbaar en daarmee circulair

Het stimuleren van het gebruik hiervan heeft een positieve invloed op het milieu en vermindert de opwarming van de aarde. Bovendien past het binnen het reeds vastgestelde beleid om het gebruik hiervan meer te gaan stimuleren. In overleg met de afdeling vergunningverlening is besproken hoe een gemeentelijke subsidie zou kunnen worden aangevraagd, verleend en gecontroleerd en welke subsidiebedragen moeten worden gehanteerd om het gebruik van biobased isolatiemateriaal voldoende te stimuleren. Ook gezien het succes van de vorige subsidie in de Bosk is de verwachting dat op dit vlak zich weinig problemen zullen voordoen. Daarnaast is het hergebruiken van regenwater ook nog steeds een milieubewuste keuze en de drinkwaterschaarste is nog steeds een zeer actueel probleem. Vanwege bovenstaande redenen is daarom bijgaande subsidieregeling opgesteld.

1.2 Om duidelijkheid te scheppen ten aanzien van wat biobased isolatiemateriaal is, wordt de volgende definitie gebruikt in de subsidieregeling.

Biobased isolatiemateriaal: isolatiemateriaal van biomassa van biologische oorsprong exclusief materiaal uit geologische afzettingen en/of gefossiliseerd materiaal. De definitie van biomassa is Internationaal vastgelegd in: EN 16575:2014, bio-based products – Vocabulary

Ter illustratie en informatie is onderstaand ook een definitie van biobased bouwen opgenomen welke door het college van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs is opgesteld:
Biobased bouwmaterialen zijn bouwmaterialen gemaakt van dierlijk materiaal of van schimmels, planten, bacteriën die ecologisch verantwoord geteeld, geoogst, gebruikt en hergebruikt worden. Deze definitie is afgestemd met de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen.
Deze biobased materialen zijn (in de levenscyclus van het materiaal):

- *afkomstig van een regeneratieve teelt die de ecologisch gezonde condities van de oogstlocatie waarborgt, nu en later;*
- *gemaakt van grondstoffen uit de levende natuur die na een oogst terug groeien binnen 100 jaar;*
- *geen abiotsche grondstoffen uit geologische formaties, zoals zand en klei;*
- *later herbruikbaar als grondstof in een nieuw bouwmateriaal of in de natuur.*

Bron: Website College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs
Wat is biobased bouwen? | Projecten | College van Rijksadviseurs

1.3 In de bestaande bouw wordt biobased materiaal al gesubsidieerd door de landelijke overheid. Voor nieuwbouw worden biobased materialen echter niet gestimuleerd. Omdat we ervaring op willen doen met deze subsidie voor nieuwbouw is het voorstel dit nu als pilot in de Bosk Fase 2 Feanwâlden toe te passen. Als blijkt na een evaluatie over ca. 2 jaar dat de subsidieregeling goed heeft gewerkt, dan kan dit ook worden toegepast op andere nieuwebouwplannen in de gemeente.

1.4 Het gebruik van biobased isolatiemateriaal is minder belastend voor het milieu dan een isolatiemateriaal gebaseerd op vulkanisch gesteente, zand of olie zoals bijvoorbeeld glas- of steenwol en pur en EPS. Want biobased materialen zijn CO2 positief. Doordat de meeste ecologische isolatiematerialen van plantaardige oorsprong zijn slaan ze CO2 op doordat ze als plant groeien. Zo slaan bomen veel CO2 op en vezelhennep zelfs nog meer omdat het in 4 maanden tijd wel 3 meter hoog kan worden. Deze ecologische isolatiematerialen worden geoogst, verwerkt en getransporteerd waar wel wat CO2 bij uit wordt gestoten maar dat valt in het niet vergeleken met de grote hoeveelheden CO2 die in de materialen zit 'opgeslagen'.

1.5 Biobased isolatie materialen hebben daarnaast ook een veel positiever effect op het binnenklimaat van een woning zoals onderstaande tabel laat zien want ze kunnen warmte beter vasthouden door de thermische massa en grotere warmteopslagcapaciteit. Dit betekent dat het in de zomer koeler blijft in de woning, de faseverschuiving in uren is veel langer dan bij petrochemisch of mineraal materiaal. Daarnaast is biobased materiaal ook nog eens dampopen en vochtregulerend, zodat kans op condensatie wordt geminimaliseerd en de installaties worden ontlast, biobased materiaal heeft op dit onderdeel een betere score dan petrochemisch materiaal. In de tabel onder faseverschuiving en dampdiffusieweerstand worden deze eigenschappen van de verschillende materialen duidelijk.

		Lambda-waarde (W/mk)	Minimale dikte isolatiemateriaal (cm) voor R_d=3,5 m^2K/W)	Warmteopslagcapaciteit (J/kgK)	Dichtheid (kg/m³)	Faseverschuiving* (h)	Dampdiffusieweerstand (μ)	Richtprijs* (€/m²)	Energiegebruik bij productie (kWh/m³)
Mineraal	glaswol	0,035	13	1030	25	3,5	1 - 5	8	250 - 700
	steenwol	0,035	13	1030	45	6,2	1 - 1,5	10	160 - 800
	schuimglas (cellenglas)	0,040	14	1000	110	15,0	waterdicht	10	500 - 1600
Petrochemisch	geëxpandeerd polystyreen (EPS)	0,035	13	1450	25	4,9	20 -220	16	800 - 900
	geëxtrudeerd polystyreen (XPS)	0,032	12	1450	38	6,9	80 -250	25	810 - 1100
	polyurethaanschuim (PUR)	0,023	8	1450	30	3,4	50	22	800 - 1400
	polyisocyanuraatschuim (PIR)	0,025	9	1200	30	3,2	50 -100	20	800 - 1400
	resolschuim (PF)	0,022	8	1450	35	4,1	110	45	1000 - 1400
Ecologisch	papiervlokken (inblaas)	0,040	14	2150	55	16,1	2	10	85
	cellulose	0,036	13	2100	32	8,8	2	35	onbekend
	houtvezel	0,036	14	2100	50	15,9	1 - 2	20	200 - 300
	houtvezelplaat	0,040	14	2100	150	42,9	3	44	600 - 900
	houtvlokken (inblaas)	0,040	14	2100	30	8,6	1 - 2	10	onbekend
	vlas	0,038	14	1600	28	6,4	5,7	19	50 - 80
	hennep	0,040	14	2300	35	11,0	1,5	21	40 - 80
	kalkhennep	0,070	25	1550	340	130,7	2,8	73	onbekend
	textiel	0,038	14	1600	25	5,7	2,2	20	75
	schapenwol	0,040	14	1750	20	4,8	1	30	70 - 95
	kurk	0,040	14	1750	120	28,6	1,1	50	50 - 520
	strobalen	0,050	18	2000	100	36	2	10	laag
	stromatten	0,045	16	2100	140	46,5	1	onbekend	onbekend
	gras	0,040	14	1700	40	9,3	1	20	onbekend

* bij dikte met Rd = 3,5

Bron: onder andere Vibe, HSB Ecologische Bouwers

Toelichtingen op de tabel

Lambda waarde in W/mK

Geeft de grootte van de warmtestroom aan die per seconde door 1 m² van een 1 m dikke laag overgedragen wordt bij een temperatuurverschil van 1 °C. Waarden die kleiner zijn dan 0.045 zijn garanderen goede warmte-isolerende eigenschappen.

Warmteopslagcapaciteit in J/kg*K

Geeft de hoeveelheid energie aan die nodig is om 1kg materiaal met 1 °C te verwarmen. Materialen met een grote waarde geven langzaam temperatuurveranderingen door. Bouwstoffen met een hoge waarde zorgen voor een goede bescherming tegen de zomerwarmte.

Dichtheid in kg/m3

massa van een stof in kg per kubieke meter

Waterdamp diffusieweerstandsgetal

Geeft aan hoeveel de relatieve weerstand van het materiaal groter is dan een luchtlaag van gelijke dikte op de

waterdampdoorlaatbaarheid. Componenten met een lage μ-waarde zijn voordelig, omdat ze in staat zijn een vochtige kamer droger te maken

1.6 Gezien de positieve eindwaarde van exploitatieplan de Bosk lijkt er wel voldoende geld beschikbaar te zijn om het bouwen met biobased isolatiemateriaal een impuls te geven. Een subsidie geeft vaak een stimulans om iets innovatiever te bouwen, dit is ook al gebleken bij de eerdere subsidieregeling van de Bosk Fase 1, daar is toen goed gebruik van gemaakt. Omdat er winst is gemaakt op de ontwikkeling van de Bosk Fase 1 en 2 is het logisch een deel van de winst te gebruiken om het biobased beleid als pilot in de Bosk uit te voeren.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Afhankelijk van het succes van deze regeling kan het benodigd budget voor een vergelijkbare subsidieregeling voor alle nieuwbouwontwikkelingen in de gemeente misschien relatief groot zijn. Dit zou echter het uitvoeren van deze pilot niet in de weg moeten staan.

2.1 Biobased is nog niet standaard bij alle bouwers, ook niet in Fryslân, het is wel de bedoeling zoveel mogelijk, bij voorkeur, friese bouwers en partijen aan te haken tijdens de informatieavond. Hiervoor is contact opgenomen met Vereniging Circulair Fryslân om een lijst met bouwers met biobased ervaring te krijgen.

Financiën

De eindwaarde van de ontwikkeling van de Bosk fase 1 en 2 is positief. Vanwege dit positieve resultaat welke terugvloeit naar de algemene middelen, is er financiële ruimte om wat extra's op het gebied van het stimuleren van verduurzaming in de Bosk Fase 2 te doen.
Er is €108.500 nodig (€2.500 voor biobased + €1.000 voor regenwatergebruik*31 woningen). Voorstel is dit bedrag beschikbaar te stellen uit de algemene middelen. Omdat er winst is gemaakt op de ontwikkeling van de Bosk Fase 1 en 2 is het logisch een deel van de winst te gebruiken om het biobased beleid als pilot in de Bosk uit te voeren.

Vervolg en planning

Als blijkt na een evaluatie over ca 2 jaar dat de subsidie regeling goed heeft gewerkt, dan kan dit ook worden toegepast op andere nieuwebouwplannen in de gemeente. Dan zal het college de raad om extra middelen verzoeken.

Communicatie + Participatie

Bij de kaveluitgifte zullen we de kopers infomeren over de subsidieregeling en hoe deze subsidie kan worden aangevraagd. Dit kan online via de gemeentelijke website.

Op zaterdag 16 november, in de week van duurzaam Dantumadiel, zal er een informatiemiddag en informatiemarkt worden georganiseerd voor de kopers van de kavels in de Bosk Fase 2 over het gebruik van biobased isolatiemateriaal en regenwaterhergebruik zodat de kopers zich alvast kunnen oriënteren op biobased materiaal en bouwers en regenwaterhergebruik.
De informatiemarkt zal worden gehouden met Friese bouwers met biobased ervaring, van Vereniging Circulair Fryslân is daar een lijst van ontvangen. Daarnaast nodigen we dan ook een aantal bedrijven uit met regenwaterhergebruik systemen.

Biobased bouwers zijn:
- Agricola Bouw
- Bouwbedrijf Postma (lokaal)
- BGDD (lokaal)
- ECOhûs Fryslân
- Heijmans
- Hekstra (lokaal)
- Wind Groep (ontwikkelaar)

Ook zal er mogelijk nog een prijsvraag of een wedstrijdelement voor de kopers worden geïntroduceerd voor degene met de meest biobased/ circulaire woning. Zodat er, nadat de Bosk Fase 2 is gerealiseerd, een inwoner tot winnaar kan worden uitgeroepen. Dit moet in overleg met de afdeling communicatie nog verder worden uitgewerkt.

Er zal een flyer worden ontwikkeld voor de kopers van een kavel in de Bosk Fase 2 zodat ze kunnen teruglezen hoe ze de subsidie kunnen aanvragen.

Bijlagen

Damwâld, 1 oktober 2024

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dantumadiel,

de secretaris, R.G. Dijksterhuis

de burgemeester, N.L. Agricola

Raadsbesluit

2024 / 2024-168391

De raad van de gemeente Dantumadiel,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 1 oktober 2024;

gelet op het bepaalde in

artikel 3 van de ASV;

artikel 156 van de Gemeentewet;

Overwegende dat het gewenst is activiteiten te stimuleren die bijdragen aan de duurzaamheidsambities van de gemeente Dantumadiel middels een subsidie voor woningen geïsoleerd met biobased isolatiemateriaal en het hergebruik van regenwater in bestemmingsplan “De Bosk” Fase 2,

Besluit:

1. Budget beschikbaar te stellen ten behoeve van de “Nadere subsidieregels biobased isolatie en regenwaterhergebruik woningen “De Bosk Fase 2” Dantumadiel 2024” van €108.500,- uit de algemene middelen.
2. Het college uitvoering te laten geven aan de “Nadere subsidieregels biobased isolatie en regenwaterhergebruik woningen “De Bosk Fase 2” Dantumadiel 2024” zoals vastgesteld door het college op 1 oktober 2024.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dantumadiel in zijn openbare vergadering d.d. 4 november 2024.

De raad voornoemd,

de griffier,	de voorzitter,
M. Jonker	N.L. Agricola